

COLUMN 30 april 2016 – Gerard Verspuij

Ombudsman van excuus tot rechtvaardigheid

Ombudsman, wat een vreemd woord. Je krijgt al snel de indruk, dat het om een mannelijke taak gaat. Op zich al vreemd, want je hebt het gevoel, dat het om zorg gaat en daarin spelen vrouwen de hoofdrol. Weer verder denken, kom je op 'om' en 'bud'. Gaat een ombudsman ergens 'om'heen? En wat moeten we met 'bud'? Typefout met 'mud'? Het Engelse woord voor modder. Gooit de ombudsman met modder? Waarom dan? En naar wie? Of gaat het om het Engelse woord 'but'? Het woord, dat de kracht heeft om al het voorgaande onbelangrijk te maken? Zo komen we ook niet verder. Het woordenboek erbij. Blijkt het uit het Latijn te komen. Zit het woord mandaat er in. Dat betekent 'het hebben van een opdracht'. Dat klinkt al beter. Als er een opdracht is moet er wat bereikt worden. Daar houd ik van. Weer verder lezen. Het wordt nog interessanter. De ombudsman treedt op namens een ander. Klinkt goed. Weer verder lezen: doet onderzoek naar functioneren overheidsinstellingen. Het wordt nog interessanter. En verder staat er 'onafhankelijk'. Dat vertaal ik met eerlijk en ongeacht om wie het gaat. Tot slot staat, dat het uit Zweden komt. Ook mooi. Een land, dat door mensen als voorbeeld wordt genomen als het om zorgen voor en met mensen gaat.

Goed en dan nu de praktijk. Elke ombudsman, die ik ken valt op door een hoge mate van aardig zijn. En begrip hebben. Ze zijn allen stuk voor stuk bewogen met mensen. Heerlijk. En dan nu actie van de jeugdbondsman. Bert van Alphen, ook een voorbeeld van een heel aardig mens. En toch, Ik krijg geen goed gevoel bij zijn "advies" om jongeren de hulp te bieden ook na hun 18e jaar. Helemaal uitstekend natuurlijk. En toch, hier klopt iets niet. Mijn gevoel is aan de haal met me. Het klopt niet! En dan begrijp ik mijn gevoel. Allereerst hoort naar mijn overtuiging het iemand te zijn die vecht met woorden en volhouden voor een ander. Daar hoort het woord advies niet bij. Daar hoort actie voeren bij.

Uit mijn jeugd herinner ik me de inzet voor anderen dankzij Rooie Reus uit Limburg. Continue in de slag met bestuurders. Knokken voor anderen. Bestuurders, die zich verschuilen achter beleid, er niet over gaan, een coalitieakkoord of geen tijd en andere prioriteiten. Adviezen geven aan deze mensen is niets anders dan zeggen dat je niet nat wordt als je op de fiets wordt overvallen door een regenbui. Of hopen dat de bloesem van de appelboom tegen vorst kan. Allemaal zinloos. Woordendiensten. Niets meer dan dat. Het is natuurlijk een zaak om je ervoor te schamen, dat een mens niet geholpen wordt. Met een leeftijd als criterium. Een voorbeeld van tekentafelpolitiek. Geen rekening houden met de praktijk. Niet de mens centraal. Wel het loket. Dat vraagt om actie. Niet om een advies.

Dat horen ambtelijke diensten te doen. Waar een wethouder verantwoordelijk voor is. Wat mij opvalt is, dat gemeentelijke diensten al voordat ze luisteren naar de mens zeggen, dat ze bezwaar kunnen maken tegen besluiten. Wat een opstelling. En de wethouder praat dat nog goed ook. Bestuurders houden blijkbaar niet van mensen. En wie let er op de wethouder? De raadsleden! Mijn ervaring is, dat uitzonderingen daargelaten, raadsleden individuele zaken van mensen geen politiek vinden. Individuele gevallen vragen om actie en controle en om moties, die mensen helpen. Te weinig zie ik, dat het daar om draait in de Raad. Raadsleden, die van mensen houden kom tot actie. Als dat gebeurt hoeft de ombudsman geen adviezen meer te geven. Dan kan hij doen wat hij of zij moet doen en dat is knokken voor mensen, mensen mobiliseren, mensen daadwerkelijk helpen in hun dwaalwegen langs de gemeentelijke loketten in het doolhof van de diensten.

Als je dit doet heb je als ombudsman geen tijd meer voor adviezen. Mis je de energie. Is het ook niet belangrijk meer. Dan ben je lastig naar wethouders. Bijt je symbolisch luie raadsleden in de kuit. Kies voor de methode van rugnummers noemen. En stel hun gedrag zo aan de kaak, ongeacht de persoon. Kom geregeld om de inhoud van je werk in het nieuws. Politici zijn los van de verkiezingen het sterkst te sturen met inzet van de pers. Als ombudsman hoef je geen advies meer te geven. Dan luistert iedereen vanzelf naar je. En je werk wordt leuker en geeft je veel meer enthousiasme en energie. Er bestaat niets eervollers dan oprecht opkomen voor mensen in nood.

Daarom laat advies overgaan op actie. Ook voor jongeren! Zij zijn de toekomst en verdienen in hun kwetsbare bestaan alle steun. Zij verdienen het.

